

Донькын цецгэ

(КЕЛВР)

(Цаарандкын. Экинц 87-ч, 89-ч, 90-ч номерүүд).

Төөгн дэлвэрнугулар цагъан, р буурлдасын никтэрн тоо-уд болн йогунс, хар шовуд лн хардхс уурмудан ясад, дгдн яарлаад, гууджмудан оргъхав. Зудрмг укр хар хбл егүр уули мет харлдж нисл-д, хобдн нургын деер урга а бууцхадж, теднә никт освд шигдәд, байртагьар шргәд бәәнә.

Төөгн кеермдж болн бахмдж цагъан элтә, шарьху бнвг-горәсд ногъанд таргълад, ахн багмудар энл-теңд уз-цхәнә. Заридән теднә тол-ач—кбгшн оов хобдур рдлж ирәд, морхгър хамрта гыгъгъан бндәлгәд, бұлтхр йр нудән сольвдж хәләгәд, иран кбндрагәд, кесгтән снә.

Хбд бас ясрад таргълцхав. Эгин саласын булән уснд ыгдлж цеврдсн, сәәнәр тег-р, дорагьур киргьгдсн хбд, гт идшлдж йовна, деерәс сн текс шовунд эди—хбд

биш, энъ-зах уга ик, кбкрсн агьугьар кбвдж йовх уурмг цагъан уулд болдж медгдлг болта.

—Не, хбн сар ирв,—энүг теегин йосар кехми,—гидж Бадм Эцкд келв.

—Яяк билә, кехлә—кегьәдчн бәәх,—гидж Эцк збвшәрв.

—Мана хббчнриг дуудул-хми болвзго?

—Хббчнриг чигн дуудж болхми.

—Хама бидн сән бдр кех-мб?—гидж Бадм сурв.

—Тенд, гурвн хотхрин бдр кехми.

Кбгшн хббчнрин куундсн зуги Доньк соньмсдж соньсч-кад, бийднв медгдлго нег сән бдр темдглхәр бәәхиг медчкәд:

—Борщ келгсн болхла сән болх билә,—гив.

Бадм инәгәд, келв:

—Уга, Евдоким, борщ керг уга. Уляг дуудулдж чадхмч, Уля манд харшлхн уга,—гив.

—Би чигн тигдж санджа-

нав,—Уля харшлхн уга,—гидж Доньк лавлдж келв.

Амрэг бдр Эцк хббдән нег час урд худжрур авч ирв. Бадм хббдиг гирлгәрн зааглад, урднв темдглсн таргын толгән салгәд, гирлгәрн кбләснв дегәләд, бийурн чирәд, хойр бвдг хооридан хавчв. Донькн нудән ирмтл, Бадмин курьтрсн гарт хурц утх гилкв. Кузу-гъинь керчкксн толг газр де-ер кблврв.

—Йов, келкәнцг таслж авч ир, зуг, сәәхнәснв, цецгтәгә-снв авч ир,—гидж Бадм До-нькд келв.

Донькн цецгджәсн кел-кәнцг хәәгәд авч иртл, Бадм хаджудан хәәсән тәвчкәд, тбл-гән мбч-мбчәр салгәв. Эцк, тәрсн нарн цецгиннв бдр суув.

Нарн цецг бдрәр бәәтхә, час-мудар ургъдж бсв. Терүнә кбблж ббдүрсн го ишнв бн-дртән цагъан бснә толгәла цацурв. Турув хойр хамтх-дас нань, түүнд зүркнә кевтә

дөрвн шин хамтхсн ургъдж, цуг эдн кбк, бат цутхмр мет.

—Ягъджана? Ус уух цагчн болдж йовхши?—гидж Эцк нарн цецгәс сурв.

Ишннв эргүләд, хургьарн шавринь джбблрүләд малтад, нүкиднв чаврунасн ус кечкәд, деерәснв хүүрә шавр цацкв.

Бадм альхарн гердәд хәләч-кәд, Эцкд хәәкрлж келв:

—Доньк гүүгәд эс аашну? Айта кбвүмб, хәләч, ямаран ик келкәнцг авч аашна!

Халурхсн, кблрәд усн болсн Доньк, баглад бусәрн боосн сәәхн цецгрсн боодг келкәнцг авч ирәд, ногъан деер ханв.

—Тендәс, Уля аашна, бөрнв нег кбвүн йовна,—мана зоо-техник болм бәәдлтә, би нам холас, болгәдж таньсн угав,—гидж хочджахан медүлшго-гьар, аргьулхн Доньк келв.

—Теднә ардас темән тергн бас аашна.

—Эчнв гурвдгч отделе-нәс—гидж, хәләчкәд, Бадм келв.

Хойр тергн худжрур бдр-цхәв. Лавта, түүрнк тергиднв Уля болн совхозин зоотехник, ценькр нүдтә, нүдндән козл-дурта, нәрхн хар кбвүн суудж, дарук тергиднв—гурвн кбгшн хббч-халымгуд суудж.

—Не, узуллчнв, Эцк, яма-ран плантац тәрчквч—чини на-рн цецгин тускар цуг отделе-

нһсар куундән болдж йовн-на,—гидж, бий деерән наалдсн бсән саджад унгъан йовдж, зоотехник келв.

Эцкин чирә буркдәд олв:

—Энүнә тускар келәд ю ке-хв? Амтнд нань кедг керг уга, тегәд бурджацхана.

—Ягәд керг уга болджах-мб?—гидж зоотехник аль-трдж келв.—Мана әмтс сән улс. Чини нарн цецгин дару юн ирхинв телн меджәнә.

Башрлж, альхан ниткрәд, Бадм зоотехникүр бдрв.

—Ур парторг, эн ним юмн болджана, мана хббчнр хбн сариг йосар кехәр бәәнә. Эн ишкә гер авч ирцхәв—йоса-гьар кехин тблдәд халымг әрк нерүлдж авбвдн,—гидж Бадм келв.

—Нам, бас деернв эврәннв Шагжи-Мунин гегәндән мбрг-хәр бәәдл болвзго?—гидж зоотехник мусхләдж сурв.

—Уга, ягәд тигх билә?—гидж Бадм бблсн дуутагьар келв.—Мбргшговдн, хәәрнднв күрджәхдән нарнд ханлт кел-нәвдн, хббчнрин болн хббдн эрүл-мендин тблә хар әркән уунавдн.

—Байр кецхәтн...—гидж зоо-техник гаран саджв.

Кбгшн халымгуд термин ооср-бучмүдиг эвтә, түүргәр угад, туургь-деевринь гаргәд

иртл, зоотехник уха тунь-гьадж, Эцкд келв:

—Нарн цецг тәрсчнв—сән керг. Эн әмн-шир уга теегт оньгданар эзн болх цаг ирв. Чини нарн цецг гууджнв бас йир сән. Болв, эн ода чигн багь. Уршг зунн ганьгд бәә-нә. Июнь сарин дундурар эс гидж чилгчәр халун сальки кбдлхл, теегт бәәсн тоот цуг шач олх.

—Би энүг усләд бәәнәв,—гидж Эцк маньсидж келв.

Кбгшн хббчиг зоотехник болгәдж хәләв.

—Услх кергтә. Болв, зуг энүнд, газрнв дегд худжрта. Чамд ягъдж донь күргхин ту-скар уурмүдләрн збвчлх керг-тә. Би полевод бишв, зоотех-никв, бийчнв меднәч.

—Мана хббчнр хббдән авч аашцхана!—гидж Доньк хәә-крв.

Гурвн отар худжрур бдр-длж ирв, хббчнр хббдиг услч-кад, хоорнднв нохасар зааглдж салгәд, кевтүләд, амрачкв.

—Сән бдрләтн тәдниг йо-рәджәнәвдн! Гиичнр керг-тәй?—гидж Фока бвгн шурдсн махлагъан авад, келв.

Бадм гаран тальвад, гекәд мендлв.

—Сурджанавдн, мана герт орхинт сурджанавдн.

Теегин сән бдр—хбн сар эклв. Гурвн ширтә тулгь деер ик хәәснд хббнә махн

—Эн ю келджәнә?—гидж зоо-техник сурв.

Кбгшн бвгн бичә соньстхә

Ишкә герин ууднә бдр суу-сн Эцкд, нарна герлд тег на-ладжаснв узгднә,—цуг эдн пәәлгәдж келдж болшго кепү сәәхн: шимтә кбк бвсн тбгә-лнв нәәхлдж мбнвгтрдж шав-шджана, цецгс пецгдлжәнә, шовуд шууглдж, нег-негән дуудлдж, ишкрлдж дуул-лднә, то-томдж уга олн уурмг царцахәс миньгән айсмудар джирглднә; деер, теньгрин ценькртсн агьарт, алд джив-рән делдж хар-буурл гәрднр нег ормдан бәәсн болдж церв-нә; түүнас улм цаарандн, ббдән, куунә нудн әрә узм холд, ценькр теньгр узгдл уга чигн, бас тинм ценькр газрла негдсн теегин узгдл мет буднв-гьурдж джирлгән джирджнв-нә; теегин захд, нүр узлг гер мет, бргн гол гууджәх мет, энъ-зах уга нуурмуд эньгәсн уләд деврджәх мет болдж медгднә.

(Цаарандкын барлгхми).

буслджана, хаасн дор, гашун утагъан шоонгрулд, зерглсн аргьсн шачана. Баглад-баглад боочксн келкәнцг цецгәс ун-на заагт хавчулгәтә бәәнә. Шулчксн пол деер шин хадж авч ирсн буурлда делгәтә.

—Нар гаргьсн тбләднв тень-грт ханджанав гилдәнә. Ногъа ургъасн тбләднв нарнд ханджанав гидж эн келджәнә. Хбд болн мбрд, цармуд болн темәд асрдж теджәдг тбләднв гезрин бснд бас ханджанав гидж эн келджәнә...